

УДК 330

СЦЕНАРІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

НИЖНИК Олег

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-3646-2365>e-mail: nyzhnykov@khmnu.edu.ua**НИЖНИК Ірина**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-8752-3538>e-mail: nyzhnyki@khmnu.edu.ua

Грунтуючись на попередніх дослідженнях проблем функціонування інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем, з огляду на завдання, які вирішують структурні елементи даних систем, запропоновано напрями і способи розв'язання існуючих проблем їх інноваційної діяльності. Доведено, що сценарії забезпечення такої діяльності соціально-економічних систем мають ґрунтуватися на визначених напрямках і способах вирішення існуючих проблем як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях їх функціонування. Активізація створення та реалізація інновацій має бути забезпечена повними стимулюючими факторами та мотивацією соціально-економічних систем з боку держави.

Ключові слова: соціально-економічні системи, інноваційний розвиток, напрями та сценарії стратегій функціонування.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-20>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасний стан інноваційного розвитку соціально-економічних систем, з огляду на його вкрай важливе значення в економіці країни, є певним наслідком непослідовності та відсутності стратегічного, сценарного вирішення даних проблем та розробки виважених економічно-обґрунтованих сценаріїв, забезпечення інноваційної діяльності на всіх рівнях її функціонування. На даний час відсутня цілісна інноваційна національна система, яка б ґрунтувалася на нормативно-правовій та структурно-сценарній основі, для збільшення ефективного національного виробництва інноваційної конкурентоспроможної продукції, запровадження інноваційних технологій у всі сфери інноваційної діяльності.

Для створення ефективних умов щодо стратегічного розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем необхідно сформулювати їх забезпечення, сутність якого слід розкрити у подальших дослідженнях.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Над зазначеними дослідженнями у напрямі розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем працюють вчені та практики Григоров П., Левицький В., Ляшенко В., Нижник В., Стадник В., Ткаченко В., Хрущ Н. Однак дані дослідження свою завершеність мають показати у чітко сформованих сценаріях стратегічного планування інноваційного розвитку на перспективу, виходячи з євроінтеграційності функціонування соціально-економічних систем та необхідності освоєння інноваційних проєктів і грантів на сучасному етапі [4].

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою даного дослідження є напрацювання сценаріїв забезпечення інноваційного розвитку соціально-економічних систем на основі комплексної оцінки їх стану та перспективних стратегій функціонування. Для забезпечення і досягнення поставленої мети в Україні мають бути здійснені програмні заходи щодо: створення сприятливого нормативно-правового поля для соціально-економічних систем, що провадять інноваційну діяльність, розвитку інноваційної інфраструктури, консалтингових структур, із залученням фахівців з технологічно-високорозвинутих країн, підвищення освітнього рівня кваліфікованого персоналу, який має і спроможний займатися інноваційною діяльністю в соціально-економічних системах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз існуючих стратегій інноваційного розвитку окремих сфер національної економіки вказує на те, що у складі їх є заходи та напрями, які спрямовані на розвиток як технологічних, так і соціальних інновацій в різних сферах, створення власних технологій та їх впровадження [1,6,7].

Стимулювання цих процесів відноситься до компетенції центральних органів виконавчої влади, а на місцях до керівництва окремими соціально-економічними системами.

Стратегічний розвиток передбачає розбудову національної інноваційної економічної системи з метою запровадження інноваційних проєктів, грантів, креативних ідей у виробництво конкурентоспроможної продукції та інноваційних послуг.

До структурних елементів стратегічного розвитку інноваційних і орієнтованих на запровадження соціально-економічних систем мають бути віднесені на індивідуальному рівні-наукові працівники, проєктанти, підприємці у сфері інноваційного бізнесу; на рівні соціально-економічних систем - юридичні особи у складі проєктно-конструкторських структур, інноваційні компанії, фонди, гранти, кластери, технологічні парки, інкубатори новачків; на макроекономічному - міжнародні проєктні організації, консалтингові міжурядові установи, МОН України, Міністерства інфраструктурного та інтеграційного розвитку. Запровадження стратегій інноваційного розвитку соціально-економічних систем заважають різні проблеми, які існують на певних рівнях запровадження: створення інновацій, трансферу технологій та інновацій, стартапів, серійного виробництва і впровадження інновацій (рис. 1).

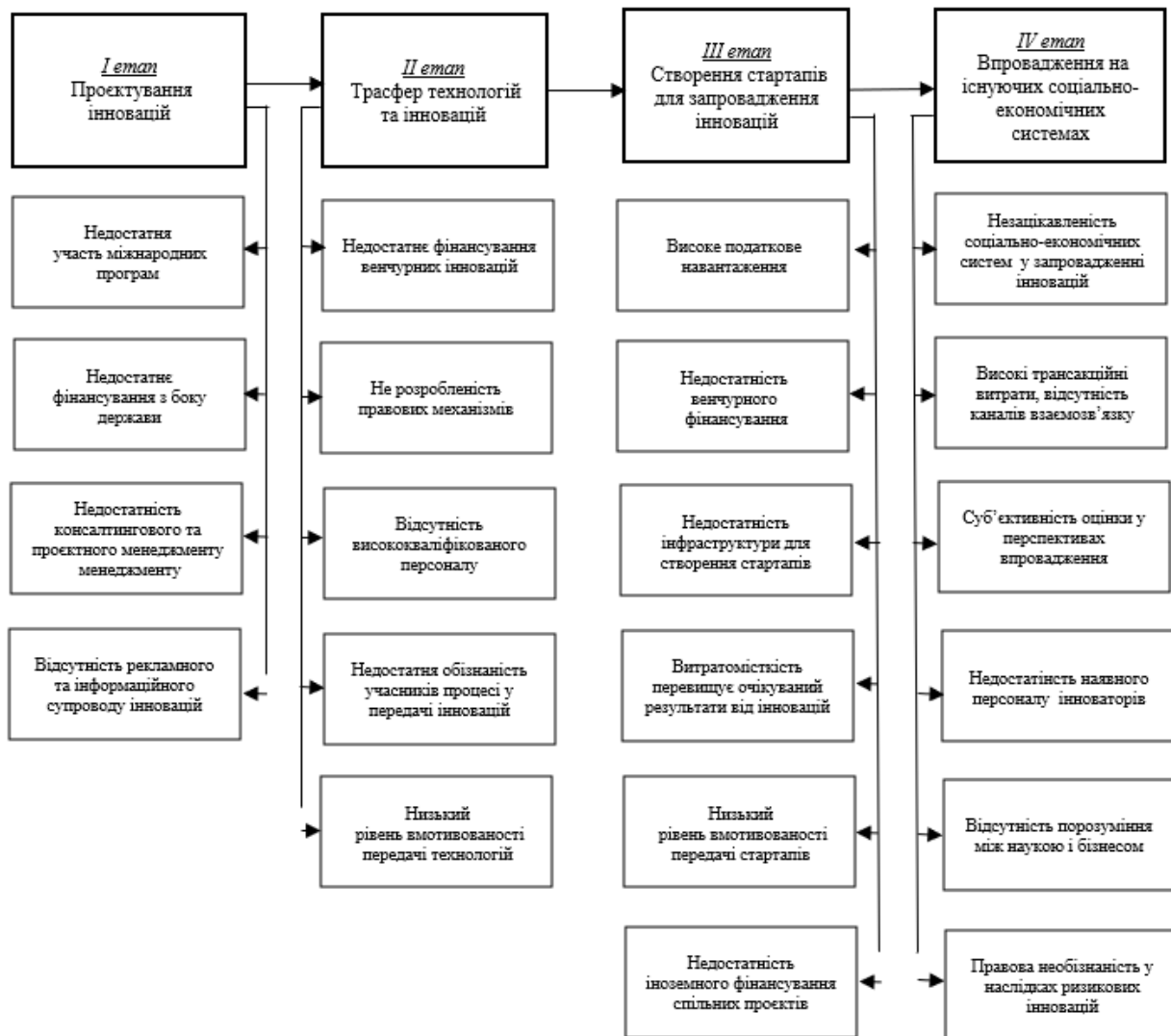

Рис. 1. Проблеми, що існують на етапах проходження (життєвого циклу) інновацій

Виходячи з необхідності подолання проблем, які зазначені на рис. 1, кожен із наведених етапів в основі своїй повинен мати ряд сценаріїв розв'язку цих проблем. Пропонується сценарний розвиток активізації інноваційної діяльності за чотирма сценаріями на чотирьох етапах їх розвитку «4x4».

За кожним із наведених на рис. 2 сценаріїв мають бути розроблені заходи, механізми їх реалізації. Соціально-економічна система має визначитись - на якому етапі свого розвитку

знаходиться її інноваційна складова з тим, щоби обрати найбільш ефективний сценарій забезпечення власного інноваційного розвитку.

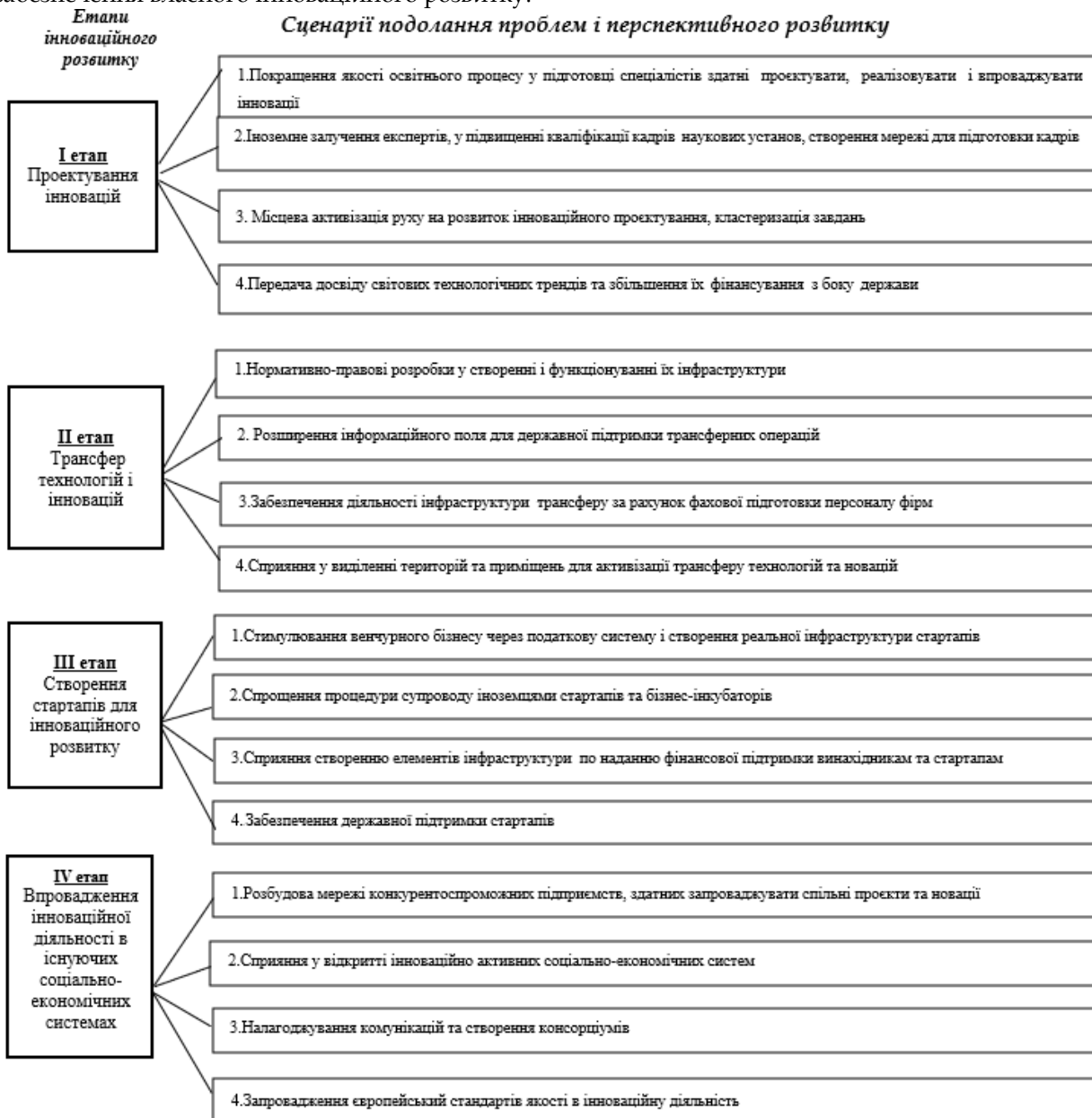

Рис. 2. Сценарний розвиток активізації інноваційної діяльності «4x4»

Виробництво інноваційними технологіями новітньої техніки має відбуватися шляхом подолання існуючих проблем налагодження консорціумів та кластерів, які об'єднують наукові методи закладів вищої освіти та економічної науки, бізнесових структур, здатних виробляти новітню продукцію, а також утворенню мережі конкурентоздатних соціально-економічних систем разом із міжнародними високотехнологічними компаніями [2,3].

В цілому, має бути створений механізм підтримки інноваційних соціально-економічних систем, який передбачає стандартизацію і сертифікацію продукції [6].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, сценарний підхід у забезпеченні стратегій розвитку інноваційно-орієнтованих систем спрямовано якнайшвидшому їх одужанню у повоєнний період. Запровадження чотирьох етапів здійснення інноваційної діяльності соціально-економічних систем, кожен з яких має окремі чотири сценарії, дозволить обирати найбільш реалістичний, виходячи з об'єктивно-встановленого етапу їх розвитку. Звичайно, для підтримки держави та європейських високотехнологічних структур дані

процеси можуть за термінами відставати, однак наявність висококваліфікованих працівників дозволить подолати вищезазначені проблеми.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Григорук П. М., Пайонк О. П., Хрущ В. О. Інноваційно орієнтовані соціально-економічні системи як об'єкт моделювання. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 1. С. 146–153.
2. Нижник В. М., Бабчинська О. І. Саморозвиток персоналу в системі управління інноваційно-активним підприємством. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. №5 (1). Т. 3. С. 310–315.
3. Ляшенко В. І. Регулювання розвитку економічних систем: теорія, режими, інститути. Донецьк : ДонНТУ, 2006. – 668 с.
4. Опалько В. В. Синергетичний підхід до дослідження соціально-економічних систем. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 3–8.
5. Сирота В. С., Петрова І. Л. Взаємозв'язок економічної безпеки підприємства та корпоративної соціальної відповідальності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Вип. 2. С. 701–704.
6. Стадник В. В., Йохна В. М., Любка В. С. Методологія інституційного підходу в процесах формування інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем. *Proceedings of the 6-th International Scientific and Practical Conference «International Scientific Discussion: Problems, Tasks and Prospects»*. (March 19-20, 2023). Brighton, United Kingdom. С. 35–53.
7. Ткаченко В. А., Чимшит С. І. Соціально-економічні системи: сутність і механізм управління. *Вісник економічної науки України*. 2004. № 2. С. 38–48.

REFERENCES:

1. Hryhoruk P. M., Paionk O. P., Khrushch V. O. Innovatsiino oriientovani sotsialno-ekonomichni systemy yak ob'iekt modeliuvannya. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 1. С. 146–153.
2. Nyzhnyk V. M., Babchynska O. I. Samorozvytok personalu v systemi upravlinnia innovatsiino-aktyvnym pidpryemstvom. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. 2022. №5 (1). Т. 3. С. 310–315.
3. Liashenko V. I. Rehuliuvannya rozvytku ekonomichnykh system: teoriia, rezhymy, instytuty. Donetsk : DonNTU, 2006. – 668 s.
4. Opalko V. V. Synerhetychnyi pidkhid do doslidzhennia sotsialno-ekonomichnykh system. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. 2017. Vyp. 15. S. 3–8.
5. Syrota V. S., Petrova I. L. Vzaiemozviazok ekonomichnoi bezpeky pidpryemstva ta korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. 2014. Vyp. 2. S. 701–704.
6. Stadnyk V. V., Yokhna V. M., Liubka V. S. Metodolohiia instytutsiinoho pidkholu v protsesakh formuvannia innovatsiino-oriientovanykh sotsialno-ekonomichnykh system. *Proceedings of the 6-th International Scientific and Practical Conference «International Scientific Discussion: Problems, Tasks and Prospects»*. (March 19-20, 2023). Brighton, United Kingdom. С. 35–53.
7. Tkachenko V. A., Chymshyt S. I. Sotsialno-ekonomichni systemy: sutnist i mekhanizm upravlinnia. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*. 2004. № 2. S. 38–48.

SCENARIOS FOR ENSURING THE STRATEGIC DEVELOPMENT OF INNOVATION-ORIENTED SOCIO-ECONOMIC SYSTEMS

NYZHNYK Oleh, NYZHNYK Iryna
Khmelnyskyi National University

Based on previous studies of the problems of the functioning of innovation-oriented socio-economic systems, taking into account the tasks that are solved by the structural elements of these systems, the directions and methods of solving the existing problems of their innovative activity are proposed. At present, there is no integrated innovative national system, which would be based on a normative-legal and structural-scenario basis, to increase the effective national production of innovative competitive products, the introduction of innovative technologies in all spheres of innovative activity. In order to ensure and achieve the set goal, program measures should be implemented in Ukraine regarding: creation of a favorable regulatory and legal field for socio-economic systems that carry out innovative activities, development of innovative infrastructure, consulting structures, with the involvement of specialists from technologically developed countries, improvement of educational the level of qualified personnel who have and are able to engage in innovative activities in socio-economic systems. It has been proven that the scenarios for ensuring such activity of socio-economic systems should be based on defined directions and methods of solving existing problems both at the macro- and micro-economic levels of their functioning. The scenario approach in providing strategies for the development of innovation-oriented systems is aimed at their recovery as soon as possible in the post-war period. The introduction of four stages of implementation of innovative activities of socio-economic systems, each of which has four separate scenarios, will allow choosing the most realistic one, based on the objectively established stage of their development. Activation of the creation and implementation of innovations must be provided with full stimulating factors and motivation of socio-economic systems from the state.

Keywords: socio-economic systems, innovative development, directions and scenarios of functioning strategies.